
Eric Berne en de vreemdeling in zichzelf

EEN BIOGRAFISCH INKIJKJE

TEKST: SANDER REINALDA

'You know, I've spent my whole life teaching people how to achieve intimacy, and I've never been able to get any for myself.'

In hun biografie over hem citeren Jorgensen & Jorgensen Eric Berne, de vader van de Transactionele Analyse, die dit kort voor zijn onverwachte dood in 1970 zei. Een verdrietig stemmende uitspraak die het Engelse gezegde 'You teach best what you have to learn most' op indringende wijze van een voorbeeld voorziet.

Eric Berne was een ongeëvenaard waarnemer, die wat hij zag, hoorde, voelde en bespeurde wist om te zetten in – zeker voor zijn tijd – spectaculaire en vernieuwende theorie. Hij koppelde zijn inzichten aan een welhaast dwangmatige behoefte om bij te dragen aan een betere samenleving, zowel op kleine als op grotere schaal. Hij was daar zeer dwingend in en ook dat droeg niet bij aan de door hem zo gewenste ervaring van nabijheid. Het is diezelfde kwaliteit van waarnemer (in NLP-termen zouden we het de derde waarnemingspositie noemen) en het is diezelfde maatschappelijke dadendrang die maakte dat

hij de werkelijke verbinding met de ander niet de vorm wist te geven die hij zo graag wilde. Maar er is meer...

Eric Berne was zoon van uit Europa naar Canada gevluchte Joden. Hij werd in 1910 in Montreal geboren als Eric Leonard Bernstein. Hij had een herkenbaar Joods uiterlijk, wat tot gevolg had dat hij als jongetje van 5 jaar op straat werd uitgescholden, nagejouwd, bekogeld met stenen. Deze en andere aan zijn Joods-zijn verbonden ervaringen hebben op Berne grote invloed gehad: hij hoorde er niet bij. En ook in de daaropvolgende jaren slaagde de jonge

Berne er niet in zich geaccepteerd en volwaardig onderdeel te gaan voelen van zijn leefomgeving. Op latere leeftijd verhuisde Berne naar de Verenigde Staten. Het is daar dat hij zich Eric Berne is gaan noemen en – veelzeggend! – afscheid nam van zijn Joodse naam. Hij ging studeren en werd, net als zijn vader, arts. Na vele jaren van studie, leertherapieën, examens enzovoort heeft Berne herhaalde pogingen gedaan om toegelaten te worden tot de Amerikaanse Psychoanalytische Associatie. Uiteindelijk, in 1956, werd hij definitief afgewezen als psychoanalyticus. Dat was een enorme teleurstelling voor hem en bevestigde een oude, pijnlijke ervaring: hij hoorde er niet bij. Hij slaagde er niet in er bij te gaan horen. Ook in de privésfeer speelde ditzelfde thema: gedurende zijn twee huwelijken, die beide in een echtscheiding eindigden, bracht Berne veel tijd door in het tuinhuisje achter het huis, solitair werkend aan zijn ideeën en theorieën, onder meer over intimiteit...

Het zou mij niet verbazen als zowel zijn persoonlijke geschiedenis alsook de daaraan voorafgaande familiegeschiedenis van deze grote man in sterke mate hebben bijgedragen aan zijn worstelingen om een plek te vinden, zijn eigen, waarlijke plek. Zoals Fanita English, de inmiddels 100-jarige TA-corifée die veel met Berne gewerkt heeft, zegt:

'His approach was to shock and startle people and see what they would do. (...) People didn't see – they couldn't with that approach – that the man underneath was a very loving, human being, that underneath this abrasive exterior was a man who cared about humanity.'

GEBRUIKTE LITERATUUR:

Eric Berne • A Montreal Childhood, 2010
Ann Heathcote • Eric Berne and Loss, Transactional Analysis Journal, 2016
Elizabeth Watkins Jorgensen & Henry Irvin Jorgensen • Eric Berne: Master Gamesman, a transactional biography, 1984